

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ

Katedra sportovní edukace

**PRÁVNÍ ASPEKTY PŘI VOLBĚ TECHNICKÝCH
PROSTŘEDKŮ SEBEOBRANY**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. et. Bc. Zdenko Reguli

Vypracoval: Martin Koutný
Obor:

Speciální edukace bezpečnostních složek
Semestr: 6

Brno 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením PhDr. et. Bc. Zdenka Reguliho.

Ke své práci jsem použil pouze literaturu a prameny uvedené v seznamu.

Souhlasím s umístěním této bakalářské práce ve studovně FSpS MU v Brně.

Přerov

5.4.2007

.....

Děkuji panu PhDr. et. Bc. Zdenku Regulimu za příkladné vedení bakalářské práce. Panu Mgr. Zdeňku Pazderovi a Mgr. Janu Vysloužilovi za cenné poznatky, které jsem uplatnil při vypracovávání bakalářské práce.

Úvod	5
1. Historický vývoj statutu nutné obrany v celosvětovém měřítku	6
1.1. Historický vývoj u nás	7
1.2. Zákonná definice nutné obrany	9
1.3. Výklad pojmů z definice nutné obrany	10
1.3.1 Čin jinak trestný	10
1.3.2 Útok	11
1.3.3 Zájem chráněný zákonem	13
1.3.4 Obrana	13
1.4. Exces v nutné obraně	14
1.5. Technické prostředky jako nástroj důrazu nutné obrany	15
2. Cíl práce	17
2.1. Úkoly práce	17
3. Případová studie	18
3.1. Vyličení skutečného případu	18
3.2. Názor veřejnosti na zkoumaný případ	19
3.3. Fáze přípravného řízení	20
3.4. Rozhodnutí soudu	22
4. Výsledky práce	25
4.1. Použitý technický prostředek v případě	25
4.2. Jednání obránce ve vztahu k platným právním normám	26
4.3. Překročení hranice statutu nutné obrany ve zkoumaném případě	27
5. Závěr	31
Seznam použité literatury	32
Resumé	33

ÚVOD

Jako téma své práce jsem si zvolil Právní aspekty technických prostředků sebeobranu. Budu se zde tedy zabývat jednou z okolností vylučujících protiprávnost - nutnou obranou. Současná legislativa České republiky umožňuje občanům beztretně bránit svá práva, avšak za dodržení zákonných ustanovení. Existence nutné obrany v právním systému státu je nutná, jelikož samotný stát není vždy a za každých okolností schopen předcházet nezákonným a tedy protiprávním útokům. V těchto případech přenechává stát obranu občana na něj samotného. Obránce se při útoku na svou integritu, či při pomoci proti útoku na někoho jiného, dostává do nelehké situace. Jeho jednání musí být natolik důrazné, aby dokázal odvrátit útok, ale přitom se musí držet zákonem stanovených norem. Veřejnost by mohla být vzhledem k uveřejňovaným „senzačním“ případům o překročení mezí nutné obrany k tomuto institutu spíše skeptická. To by mohlo vést k veřejnému názoru, že nutná obrana je jako možnost bránit sebe nebo svůj majetek nevyužitelná a docházelo by ke zvyšování trestné činnosti ve státě. Aby k této situaci v praxi nedošlo, je u veřejnosti potřeba zvýšit vědomí občanů o oprávněnosti tohoto jednání.

Vzhledem k tomu, že nutná obrana je tématem v naší zemi velmi aktuálním, rozhodl jsem se že se jím budu v této práci zabývat. V první části se pokusím o vymezení jednotlivých pojmů ze zákonné definice nutné obrany dle § 13 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších novel. Dále se poté pokusím rozebrat obecné situace překročení mezí nutné obrany tzv. exces. Toto je jedno z nejdůležitějších témat institutu nutné obrany, jelikož právě tato hranice určuje zda osoba jedná v rozsahu nutné obrany nebo zda se již dopouští protiprávního jednání. V druhé části mé práce se budu zabývat rozborem skutečného případu využití institutu nutné obrany. Jedná se o případ využití nástražného systému k obraně majetku. Nutná obrana není totiž pouze ustanovením ochraňujícím útoky na život či zdraví, ale taktéž útoky na majetek.

1. Historický vývoj statutu nutné obrany v celosvětovém měřítku

Od svého počátku až do současné doby prošla nutná obrana značnými proměnami. Ve svém počátku bylo jednání v nutné obraně téměř neomezené a v drtivé většině případů umožňovalo útočníka usmrtit. Postupem času však byl obránce a možnosti jeho jednání ve smyslu způsobeného následku na útočníkovi, omezován víc a víc. Nutná obrana je institutem, který patří k nejstarším lidským právům, právní podobu jí však dodal teprve stát.

Jako první vyjádřil nutnou obranu Cicero ve své řeči na obranu Milóna.¹ Nutnou obranu označil za nepsaný přírodní zákon, který nelze naučit, zdědit, který ale pochází z přírody. Člověk ho akceptoval a je jím proniknut. Jde o přirozené právo člověka, které nemůže být nikomu odňato, vyplývá z povahy člověka a nepotřebuje žádné upřesnění. Jeho základem je pud sebezáchovy, který velí člověku dát přednost obraně svých zájmů před jejich poškozením. Proto právo nutné obrany nespočívá na pozitivním právu, ale vychází z podstaty člověka, právo pak musí zajistit, aby obránce nemusel hradit útočníkovi škodu.

Nutná obrana přetrvala i v období středověku, tedy období největšího rozmachu křesťanství. Díky křesťanství však byla omezena na možnost jejího využití pouze v těch případech, kde to nebylo v rozporu s láskou k bližnímu svému.

V 17. a 18. století v období smluvního státu a společenské smlouvy, dochází k myšlence odevzdání práva na nutnou obranu státu, který je však povinen zajistit občanovi bezpečnost. Tato bezpečnost je definována vyloučením stavu „bellum omnium contra omnes“ (války všech proti všem). V případě nezajištění tohoto stavu státem by občan opět získal právo bránit se sám. V 18. a 19. století narůstá existence institutu nutné obrany na svém významu z hlediska svého možného využití proti neoprávněným jednáním představitelů státní moci. Ideologové revoluční buržoazie ve Francii vycházeli z Rousseauovy teorie

¹ Pavelka J., Obhajoba Milóna - staženo dne 20. 2. 2007 ze stránek <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1985>.

a přiznávali lidu právo na povstání jako právo obrany proti nezákonnému jednání panovníka, který potušil společenskou smlouvu.²

V polovině 19. století se již začínají objevovat negativní názory na právní neomezenost jednání v nutné obraně. Vzhledem k rozvoji demokracie je kladen důraz zejména na přiměřenost jednání obránce ve vztahu k úmyslu útočníka, způsobu vedení a předmětu zájmu jeho útoku. V jednotlivých státech je zákonnými normami nutná obrana vymežována a jednání obránce omezováno podle stupně demokratičnosti konkrétního státu. Nutná obrana byla z hlediska historického vývoje různě pojímána. Například rakouský zákoník z roku 1852 připouštěl obranu jen v případech útoku na život, svobodu a majetek. Útoky na jiné zájmy, například na čest, v podstatě vylučoval.³

1. 1. Historický vývoj u nás

Poprvé byla v novodobých dějinách upravena nutná obrana v císařském patentu č. 117/1852 ř. z., kterým byl vydán pro tehdejší rakouskou říši trestní zákoník.⁴ Nutná obrana byla uvedena v ustanovení § 2 písm. g) mezi důvody vylučujícími zlý úmysl pod názvem spravedlivá nutná obrana a bylo zde uvedeno: „Konání nebo opominutí se nepřičítá za zločin, když skutek se stal z neodolatelného donucení nebo u výkonu spravedlnosti nutné obrany. Že však tu byla spravedlivá nutná obrana, za to se má míti jen tehdy, když lze z povahy osob, času, místa, ze způsobu útoku, nebo z jiných okolností důvodně souditi, že pachatel užil toliko obrany potřebné, aby odvrátil od sebe nebo od jiných protiprávní útok na život, na svobodu nebo na jmění, nebo že toliko z poděšení, ze strachu nebo z leknutí vykročil z mezí takové obrany. Vykročení takové může se však podle povahy okolností trestat podle ustanovení dílu druhého tohoto zákona trestního (§§ 335 a 431) za čin trestný z nedbalosti.“ Mezi obranou a útokem již byla vyžadována proporcionalita (úměrnost). Při vykročení z mezí nutné obrany se rozlišoval exces jarý (sthenický), vzniklý například ze zlosti, pomstychtivosti

² Kuchta, J.: Nutná obrana, Masarykova univerzita, Brno 1999.

³ Kuchta, J.: Nutná obrana, Masarykova univerzita, Brno 1999.

⁴ Lata, J.: Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích, Trestní právo 1999.

apod., a exces chabry (asthenický) z poděšení, strachu nebo z leknutí. Při asthenickém excesu byl napadený beztrestný.

Nutnou obranu nebylo možné využít v průběhu rvačky. Toto bylo možné pouze v případě, když osoba svou účast ve rvačce již ukončila a při svém odchodu byla opět napadena. Dalším omezením nutné obrany bylo nemožnost jejího užití proti úřednímu úkonu. Opak byl dovolen, jestliže byl tento úkon bezprávný, nedovolený, nebo nenáležel do působnosti příslušné osoby.

Existovaly zde ovšem nejasnosti týkající se útoku nepřítelného či dítěte. Jestliže nevěděl napadený o stavu útočníka, jednalo se o nutnou obranu putativní (domnělou). Jestliže znal jeho stav, bylo odrazení jeho útoku beztrestné jen za podmínek nouze.

Aby byla obrana spravedlivá, musel útok, proti němuž se někdo bránil být nespravedlivý. Vyloučena byla tedy spravedlivá obrana proti útoku, k němuž byl útočník oprávněn. Proti spravedlivému útoku nebyla spravedlivá obrana přípustná. Dále útok musel být přítomný, tj. alespoň přímo hrozit a činnost zločinná nesměla být skončena. Útok musel směřovat proti životu, svobodě nebo jmění.⁵

Po změně společenskopolitických poměrů v roce 1948 dochází v chápání nutné obrany k závažnému obratu. Obrat spočíval v ideologizaci institutu nutné obrany v novém trestním zákoníku č. 86/1950 Sb., který nutnou obranu upravil v § 8 a definoval ji jako „Jednání jinak trestné, jímž někdo odvrací útok na lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu, nebo na jednotlivce, není trestným činem, jestliže

a) útok přímo hrozil nebo trval,

b) obrana byla útoku přiměřená.“

Příznačné pro tehdejší dobu bylo, že stavěla před zájmy jednotlivce kolektivní zájmy společnosti. Užívání nesnadno definovatelných, širokých pojmů

⁵ Kallab, J. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. Praha: Melantrich, 1935

dávalo možnost rozšiřovat trestní odpovědnost a trestních předpisů zneužívat. Nutná obrana jednotlivce nebyla již ničím omezena, šlo tedy hájit zájmy jiné než pouhý život, svobodu a majetek, např. čest. Jako diskontinuita s dřívější právní úpravou se jevil fakt, že nutná obrana byla připuštěna i proti útoku šílence a osoby mladší patnácti let. Proto nesmí být velký nepoměr mezi škodou, která společnosti vzniká odvrácením útoku a škodou, která společnosti hrozí. Zákon č. 88/1950 Sb. (trestní zákon správní) v podstatě spojoval v jediném ustanovení prvky nutné obrany i krajní nouze.

Dosud platný trestní zákon č. 140/1961 Sb. byl vydán v době relativního uvolnění společenských poměrů. Z mezí nutné obrany nevybočil obránce, jehož obrana nebyla zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku. Je pravdou, že socialistická nauka trestního práva proklamovala funkci nutné obrany jako účinného prostředku boje se zločinností. Vyzývala občany k rozhodnému boji s trestnou činností, ale praxe socialistických soudů v případech, kdy občan zakročil proti pachateli trestného činu byla zcela jiná. V mnoha případech docházelo k situacím, že místo útočníka - pachatele trestného činu - seděl na lavici obžalovaných obránce. Tak se mnohdy stával z obránce pachatel. K tomu jistě přispívala i tehdejší nedostatečná úprava nutné obrany.

Jedním z názorů, jak posuzovat obranu proti napadení nepřičetným a mladším patnácti let bylo, že se posuzoval jako krajní nouze s tím, že se podmínky dovoleného jednání v krajní nouzi rozšíří analogicky dle ustanovení o nutné obraně. V praxi pak docházelo řadou rozhodnutí nejvyšších soudů k průběžnému doplňování jednotlivých dílčích problémů nutné obrany tak, aby se usnadnila její aplikace.⁶

⁶ Kuchta, J.: Nutná obrana, Masarykova univerzita, Brno 1999.

1. 2. Zákonná definice nutné obrany

Vrcholným zákonem s nejvyšší právní silou v České republice je Ústava ČR⁷ a Listina základních práv a svobod.⁸

Podle čl. 23 Listiny základních práv a svobod mají občané právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.

Zákonem, který však přímo řeší vymezení nutné obrany a její omezení je zákon č. 140/1961 Sb – trestní zákon. V tomto zákoně je v § 13 uvedeno co je považováno za nutnou obranu: „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.“

Poslední úprava § 13 nutné obrany z.č.140/61 Sb. byla upravena z.č. 290/93 Sb., který slovo „zřejmě“ nahrazuje slovy „zcela zjevně“ a slova „povaze a nebezpečnosti“ nahrazuje slovem „způsobu“.

V současném znění § 13 z.č. 140/61 Sb. ve znění pozdějších novel je tedy uvedeno: „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“

1. 3. Výklad pojmů z definice

Mnohé zákonné definice vydané ve sbírce zákonů, ač zní sebevíc jednoduše, mohou být pro běžného člověka nesrozumitelné a nepochopitelné. Člověk, který se s výklady zákonů nesetkává dnes a denně totiž jednotlivé výrazy a pojmy nechápe a celkový výklad definice pro něj tedy může být zkreslený

⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

⁸ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.

či mylný. Níže se tedy jednotlivé pojmy z definice nutné obrany pokusím vysvětlit.

1. 3. 1. Čin jinak trestný

Čin jinak trestný je takový čin, který jinak má znaky skutkové podstaty trestného činu, ale vzhledem k okolnostem za kterých byl tento čin spáchán, není nebezpečný pro společnost a tudíž není trestným činem. Vzhledem k tomu, že jednání v nutné obraně není společensky nebezpečné, není jej tedy možné považovat za trestný čin, neboť zde chybí materiální znak trestného činu. Tím je právě společenská nebezpečnost. Obecně jsou tyto okolnosti, díky kterým není toto jednání společensky nebezpečné, nazývány okolnostmi vylučujícími protiprávnost.⁹

1. 3. 2. Útok

Základní znaky útoku, proti kterému je přípustná nutná obrana:

- vedený fyzickou osobou,
- směřuje na zájem chráněný trestním zákonem,
- přímo hrozí nebo trvá,
- protiprávní jednání útočnicka,
- útok musí být reálný.

Útokem je v tomto případě každé jednání osoby, které směřuje proti zájmům chráněným trestním zákonem. Jedná se vždy o útok vedený určitou osobou a obrana proti útoku musí být taktéž směřována na útočící osobu. Pokud se jedná o útok více osob je obrana přípustná proti kterémukoli z útočníků. Přitom obránce nemusí brát ohled na to, zda je tento útočník iniciátorem útoku či nikoliv. Pokud by se jednalo o napadení zvířetem, nemohl by být v tomto případě využit institut nutné obrany, ale krajní nouze. Poštvení zvířete lze považovat za útok (ve smyslu

⁹ Novotný, O. a kol. Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní. Praha: Codex, 1997

pojmu „útok“ z definice nutné obrany), avšak zneškodnění tohoto zvířete již není jednáním v nutné obraně, ale v krajní nouzi. Nesměřovalo totiž proti osobě útočníka (majitele psa), ale nástroje vyvolávajícího nebezpečí (psa). Útok mívá většinou formu konání, ale může být též opominutím (např. neopuštění cizího bytu a setrvání v něm)¹⁰

Útok samotný musí buďto přímo hrozit, nebo trvat. To znamená, že obránce nemusí vyčkávat s obranou až na útok samotný, ale může se bránit již v době, kdy k útoku má teprve dojít. Nečinné vyčkávání než útok započne by totiž mohlo obránce přivést do velmi nevýhodné situace k odvrácení útoku. Jako časovou mez bezprostředně hrozícího útoku lze označit situaci, kdy má útok již bezprostředně nastat (slovní napadání, vyhrožování, hrozba zbraní). Na druhou stranu je nutno podotknout, že útok musí být reálný. Nesmí se jednat o tzv. útok domnělý (putativní obrana), tedy vytvořený ve fantazii obránce. Reálná hrozba útoku je jednou ze základních podmínek použití nutné obrany proti hrozícímu útoku. I takové jednání (putativní obrana) je ale našim právním systémem zohledněno. Při posouzení všech okolností případu a následném zjištění, že skutečný útok nehrozil, nebo jej osoba špatně vyhodnotila, lze jednání obránce vyhodnotit jako beztrestné, nebo jako jednání z nedbalosti. Obrana proti domnělému útoku se posuzuje podle zásad o skutkovém omylu. Jedná se o rozpor skutečnosti s představou, kterou si o ní utvořil obránce. Domníval-li se obránce mylně, že zde útok je, nepřičítá se mu trestný čin úmyslný, ale zjišťuje se, není-li v tom, že pachatel správně nerozpoznal situaci, nedbalost. O nedbalost se jedná tehdy, pokud pachatel nerozpoznal správně situaci, ač podle okolností a osobních poměrů měl a mohl rozpoznat, že jde o útok zdánlivý.

Útok smí být při nutné obraně pouze odvrácen, ale nesmí být oplácen. Po případném skončení útoku útočníkem a následné i bezprostřední mstě napadeného se nelze domáhat institutu nutné obrany. Stejně tak je tomu, pokud byl útok záměrně vyprovokován s úmyslem útočnickovi ublížit.

¹⁰ Novotný, F. a kol.: Trestní kodexy, Eurounion, Praha 2002

Podle Kuchty (1999)¹¹ dochází k samotnému momentu ukončení útoku v těchto třech konkrétních případech:

- útok byl úspěšně odvrácen a útočník nemůže vůbec dosáhnout cíle, a proto rezignoval a nepokračuje v útoku,
- útok byl úspěšný, útočník dosáhl svého cíle, porušil chráněné zájmy a na dalším porušování již nemá zájem (např. loupež),
- útočník dobrovolně a natrvalo upustí od svého jednání.

Nutná obrana je přípustná pouze proti protiprávnímu útoku. Jednání útočníka tedy musí ohrožovat zájmy chráněné trestním zákonem. Nelze ji proto využít proti jednání, které je zákonem dovolené. Jedná se o případy :

- zákonných jednání veřejných činitelů,
- jednání v nutné obraně nebo krajní nouzi.

1. 3. 3. Zájem chráněný trestním zákonem

Účel trestního zákona je uveden v § 1 z.č. 140/61 Sb. Zde je uvedeno : „Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob“. Útok na zájem chráněný trestním zákonem je tedy útok na zájmy výše uvedené. Při využití nutné obrany se však jedná zejména o útoky na život, zdraví a majetek.

1. 3. 4. Obrana

Obranou se rozumí jednání, při kterém obránce odvrací nebezpečí vyvolané útokem protivníka do doby, kdy je od tohoto útoku protivníkem upuštěno, nebo je obránci zajištěno bezpečí. Jednání v nutné obraně totiž není

¹¹ Kuchta, J.: Nutná obrana, Masarykova univerzita, Brno 1999.

společensky nebezpečné pouze pokud je obrana reakcí na nebezpečný podnět (útok). Obrana musí vždy směřovat proti útočící osobě. K tomu, aby nebyly překročeny meze nutné obrany je zapotřebí zvolit takovou intenzitu obrany, aby nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Je to jedno z nejzávažnějších kritérií, které je později důležité pro posouzení, zda osoba jednala v nutné obraně, nebo zda z jejích mezí vybočila.

Omezení obrany v tom smyslu, že obrana nesmí být „zcela zjevně nepřiměřená“ znamená, že obrana může, nebo dokonce přímo musí, být intenzivnější než útok. Pokud by totiž obrana byla stejné intenzity, nebo dokonce nižší než útok, mohla by být asi jen těžko efektivní. Aby obránce nevybočil z mezí nutné obrany musí zvolit takový způsob obrany, aby mezi obranou a způsobem útoku nebyl hrubý nepoměr.¹²

V případě méně závažných útoků však existuje mnoho protichůdných názorů na možnost využití nutné obrany. Jedná se zejména o případy, kdy jednání útočníka by nemohlo být kvalifikováno jako trestný čin, nýbrž pouze jako přestupek. Obecně však lze říci, že převládá názor, aby bylo možno využít nutnou obranu i proti takto méně nebezpečným útokům. To ovšem neznamená, že by byla takto uplatněná obrana stejné intenzity jako obrana proti útoky majícímu znaky trestného činu.

Situaci útoku, který má znaky přestupku řeší přestupkový zákon č. 200/1990 Sb. ve znění pozdějších novel, který s nutnou obranou pro oblast přestupků počítá, aniž by ji definoval. Důležitý v této souvislosti je především § 2 odst. 2 výše zmíněného zákona, který říká: „Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný zákonem.“

1. 4. Exces v nutné obraně

Excesem je označováno jednání obránce, které vybočilo z mezí nutné obrany daných zákonem. O vybočení z mezí nutné obrany jde v případech, kdy

¹² Novotný, F. a kol.: Trestní kodexy, Eurounion, Praha 2002

nebyly splněny všechny podmínky nutné obrany. Exces lze rozdělit do dvou skupin :

- exces intenzivní. Jsou to případy, kdy obrana byla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku (například „obránce“ vystřelí střelnou zbraní na pachatele, který přešel plot zahrady, aby si utrhl jablko apod.),
- exces extenzivní. Jedná se především o situace, kdy se obránce bránil v době, kdy útok ještě bezprostředně nehrozil nebo již skončil.

Právě strach z překročení hranice nutné obrany může vytvořit psychickou zábranu občana pro pomoc při napadení jiného. Institut nutné obrany není vytvořen, pouze k ochraně obranné činnosti napadeného, ale taktéž k činnosti osoby, která vystoupila na obranu někoho jiného. Přitom tato osoba využívá stejných práv, jako samotný napadený. Meze nutné obrany jsou prakticky stanoveny v její zákonné definici. Pokud se osoba jednající v nutné obraně bude držet všech stanovených kritérií, nemůže se jí stát, že by z těchto mezí vybočila a byla později trestně stíhána za trestný čin souvisejícím s tímto excesem. V praxi samotné to však tak jednoduché není. Mnohdy má v praxi obránce na vyhodnocení situace a rozhodnutí, který z obranných prostředků použije velice krátký časový úsek. Přitom je ve značném stresu, který rozhodování značně stěžuje. To vše může vést ke zkratovému a neúmyslnému překročení mezí nutné obrany. Oproti tomu orgány činné v trestním řízení, které později o jednání rozhodují, mají na posouzení, zda ještě obránce jednal v nutné obraně, nebo zda již z mezí vybočil, dostatek času. I přesto rozhodnutí soudů nejsou jednoznačné. K tomu, aby v praxi obránce nevybočil z mezí nutné obrany, musí při obranné situaci dbát zejména, aby dodržel následující zásady :

- nesmí se jednat o neexistující tzv. domnělý útok,
- obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená (mezi obranou a způsobem útoku nesmí být hrubý nepoměr),

- obrana smí být reakcí pouze na aktuální útok (útok musí přímo hrozit nebo trvat),
- útok smí být pouze odvrácen, nesmí být oplácen.

1. 5. Technické prostředky jako nástroj důrazu nutné obrany

Ve většině případů fyzických napadení je v počáteční fázi útoku šance na úspěch na straně útočníka. Ať už je to dáno fyzickými předpoklady, či počtem útočníků proti obránci. Těžko by totiž někdo na druhého zaútočil, pokud by nevěřil, že v boji zvítězí. Tuto znevýhodněnou pozici by mohly bránci zvrátit technické prostředky sebeobrany. Náš právní řád označuje technické prostředky pojmem „Zbraně“. Definice, tedy to co je považováno za zbraň, je uvedena v § 89 odst. 5 trestního zákona¹³, který zní : „Zbraní se rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.“ Jedná se tedy například o nože, sekery, tyče, židle, ale i střelné zbraně. Samozřejmě technické prostředky v mnoha případech taktéž používá ke zvýšení možnosti svého úspěchu i útočník. V případě útoku s využitím technického prostředku se již jedná o útok značně nebezpečný a odvrátit jej by vyžadovalo dobrou znalost a zkušenost s obranou proti konkrétnímu technickému prostředku, který byl k útoku využit. Proč se tedy omezovat a zvyšovat tak riziko, že naše obrana nebude stačit na útok. Mezi nezanedbatelnou částí veřejnosti panuje názor, že zde musí být zachována tzv. rovnost zbraní, tedy že pokud by byl obránce napaden útočníkem s nožem, mohl by ke své obraně použít opět pouze nůž. Jak je ale již uvedeno výše, obrana může být intenzivnější než útok, a proto se volba technického prostředku obránce nemusí omezovat na volbu útočníka.

¹³ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

2. Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je vysvětlit jednotlivé pojmy z definice nutné obrany. Dále pak analyzovat použití technického prostředku v nutné obraně a to ve skutečném případě nastražení samostřílu v rekreačním objektu, který při své iniciaci poranil zloděje.

Vysvětlení právní definice nutné obrany veřejnosti a vytvoření představy o tom, kdy ještě osoba jedná v mezích nutné obrany a kdy již z těchto mezí vybočila by přispělo k zvýšení právního vědomí občanů. Ve zkoumaném případě např. o právu chránit svůj majetek.

2.1. Úkoly práce

- analyzovat použití technického prostředku v nutné obraně ve zkoumaném případě,
- na základě této analýzy ověřit oprávněnost použití tohoto prostředku,
- nastínit situaci, kdy by již použití technického prostředku ve zkoumaném případě nemohlo být kvalifikováno jako nutná obrana.

3. Případová studie

Pro zpracování této bakalářské práce byla zvolena metoda sběru dat z primárního zdroje se zaměřením na případovou studii.

Pro zpracování této práce byly informace získávány ze spisových materiálů vedených na PČR MŘ SKPV Plzeň pod ČTS:2368/OOK-2004, na Okresním státním zastupitelství Plzeň-město pod sp. zn.: 1 Zt 809/2004-22, u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 37 T 33/2005 PČR MŘ SKPV Plzeň pod ČTS:25092368/OOK-2004, u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn.: 2 T 35/2005, pojednávajících o případu poranění pachatele samostřílem při krádeži na rekreační chatě.

3.1. Vylíčení skutečného případu

V Plzni 76letý důchodce O. D. v úmyslu zabezpečit objekt své chaty, do které bylo v průběhu dvaceti let provedeno již patnáct vloupání, nainstaloval do tohoto objektu celkem čtyři samostřelná palná zařízení. Před instalací samostřelných zařízení si O. D. nejprve na chatě nainstaloval mříže, okenice, poté poplašné zařízení. Nicméně žádné z těchto opatření nevedlo k zabránění dalšímu vykrádání objektu. V důsledku tohoto následně nainstaloval nástražná zařízení, kdy jedno z těchto zařízení dne 25.11.2004 postřelilo osobu L.G., který byl kovovou střelou zasažen do stehna pravé nohy do hloubky 25 mm. Zranění si vyžádalo lékařské ošetření s operativním vyjmutím střely a dobou léčení čtyř týdnů. L. G. nejprve při svém ošetření v nemocnici tvrdil, že byl postřelen neznámým střelcem při procházce se psem v lese. Později ale vyšlo najevo, že se společně se svým známým pokusil vloupat do chaty důchodce O. D., přičemž byl zraněn nainstalovaným nástražným zařízením.

3.2. Názor veřejnosti na zkoumaný případ

Veřejností nejprve otřásl původní vysvětlení L. G. jak přišel ke svému zranění. Pozdější objasnění celé situace však vytvořilo ze soucitu veřejnosti následné opovržení osobou L. G. Vzhledem k neobvyklosti celého případu, byl tento již od svého počátku značně medializován. Na internetových stránkách v souvislosti se zveřejňováním novinových zpráv, proběhly živé diskuse na toto téma.¹⁴ Z těchto diskusí je zřejmé, že drtivá většina veřejnosti neodsuzovala umístění takového či obdobného zařízení, které při své iniciaci způsobí drobné zranění pachatelů, jenž by se pokoušel do chaty vloupat, ale případné zranění osoby, která by úmysl vniknout do chaty za účelem odcizení věcí neměla. Většina se pozastavila nad tím, co by se stalo, pokud by se u dveří objevil například zasahující policista či hasič při případném požáru nebo dítě. Případná přítomnost dítěte se poté stala nejvíce kritizovanou možností způsobení tragického následku. Zasažení dospělého člověka ve výšce v oblasti nohou, by totiž mohlo v případě dítěte mít za následek poranění životně důležitých orgánů a způsobit případně i smrt. V celkovém pohledu však lze říci, že většina veřejnosti sympatizovala s důchodcem O. D. a to zejména z důvodu, že se do jeho situace, kdy byla jeho chata opakovaně vykradena, dokázal vžít zřejmě každý.

Je zapotřebí, aby veřejnost vycházela ze zásady, že riziko a možné následky vyvolané útokem by měl nést útočník, který svým jednáním celou situaci vyvolal. Z toho důvodu by se mělo ustanovení o nutné obraně uplatňovat ve prospěch obránce co nejvýrazněji a nejširěji, neboť jenom tak se bude posilovat vůle řádných občanů odvracet útoky na zájem chráněný trestním zákonem.

¹⁴ Diskuse na téma „Začal soud s chatařem, jehož samostřel zranil zloděje“ staženo dne 14.1.2007 ze stránek http://zpravy.idnes.cz/diskuse.asp?iddiskuse=A051014_110828_krimi_lja

3.3. Fáze přípravného řízení

Jak vyplývá z obžaloby, obviněný důchodce O. D. se k trestné činnosti doznal a k motivu svého jednání uvedl, že se tímto způsobem snažil odradit případné pachatele. Zařízení vyrobil pro použití s kovovými hroty a domníval se, že tyto hroty nemohou způsobit žádné vážné zranění. Zařízení bylo instalováno tak, aby střely a jejich dolet byl maximálně do výše 60-70 cm.

Poškozený L. G. motiv vstupu na pozemek u chaty vysvětloval tím, že se mu stavení jevílo opuštěné, věděl od svého známého, který byl v době činu s ním, že by se na pozemku mohl nacházet železný šrot. Na pozemek vstoupil jako první, a to přes pletivo spadlé na zem. Pokud se týká zabezpečení pozemku, uváděl, že kolem stavení byl sehnutý plot.

Státní zástupce v obžalobě následně zdůraznil, že výsledky provedeného dokazování svědčí o tom, že ze strany obviněného došlo k naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu nedovolené ozbrojování podle § 185 odst. 1 trestního zákona, neboť zajištěná nástražná zařízení měla povahu střelné zbraně ve smyslu zákona č. 119/2002 Sb. Obviněný rovněž podle státního zástupce naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 trestního zákona s odůvodněním : „Obviněný, jak je patrné z obžaloby věděl, že nepovolená osoba snažící se vniknout do objektu chaty může být zraněna. Pokud se týká motivu jednání obviněného, který se tímto způsobem snažil ochránit svůj majetek, motiv podle obžaloby neměl vliv na kvalifikaci jednání obviněného, stupeň společenské nebezpečnosti byl vyšší než nepatrný.“ Dále je v obžalobě mimo jiné uvedeno, že: „Společenská nebezpečnost jednání obviněného obecně spočívá v tom, že byl porušen zájem na ochraně lidského zdraví a na ochraně bezpečnosti obyvatel před neoprávněným držením střelných zbraní. Obviněný se sice snažil ochránit svůj majetek, což je zájem chráněný i zákonem, převažuje však zájem především na ochraně lidského zdraví.“

Pohled obviněného O. D. na podstatu samotného obvinění se v rámci přípravného řízení projevil mimo jiné také ve stížnosti, kterou podal proti usnesení o zahájení trestního stíhání s následujícím zdůvodněním: „Konstatuji, že zhruba za dvacet let došlo na mé chatě v Plzni celkem k patnácti vloupáním, při nichž jsem škodu velmi objektivně vyčíslil na 176.000,- Kč. Jen v letošním roce (rozuměj 2004), před inkriminovanou událostí bylo na mé chatě provedeno vloupání dvakrát. Odmítám po technické a právní stránce, že by se v případě nástražného zařízení jednalo o střelnou zbraň, po mém soudu se jednalo o tzv. tlakovou nádobu. Je nade vší pochybnost, že kauza proti mně vedená byla již a pro futuram pravděpodobně ještě i bude, značně medializována. Konstatuji současně, že sympatie širokých lidových mas stojí pravděpodobně na mé straně, když v opačném případě by to bylo velmi smutné, až bídné. Ustanovení § 307 o podmíněném zastavení trestního stíhání a § 309 tr. řádu o narovnání, jsou pro můj případ nepoužitelná, neboť nehodlám s potenciálním zlodějem uzavírat jakoukoliv dohodu o náhradě jemu vzniklé škody.“

Pro dokreslení celé situace uvádím ještě část výpovědi poškozeného L.G.: „Kamarád A. T. mi říkal, že ta chata by měla být opuštěna, že několik let tam nikdo nebydlí a že by tam někde mohlo být staré železo v té kolně. Tak jsem přiskočil plot, tam, kde bylo to pletivo kus spadlé, šel jsem rovnou k té kolně, tam jsem se chtěl kouknout do toho okénka a já nevím, jestli jsem se dotknul té kličky nebo ne, ale hned to vystřelilo. Pak jsem si sáhnul na tu nohu, viděl jsem černou krev, zahodil jsem všechnu bolest, vybičoval jsem se a uvědomil jsem si, že musím doběhnout do auta, v prvním momentu jsem si myslel, že jsem střelen do tepny. Chci říci, že určitě neschvaluji, aby si někdo někde montoval nějaké nástřelné zařízení.“

L. G. Byl následně rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město uznán vinným ze spáchání trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 trestního zákona a odsouzen k trestu obecně prospěšných prací ve výměře tři sta hodin. Svůj právní názor k celé věci, který je nutné z hlediska aplikační praxe orgánů činných v trestním řízení také sledovat, profiloval státní zástupce také při zamítnutí výše uvedené stížnosti obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání: „...Je právem každého svůj majetek chránit, ale toliko

prostředky a v mezích daných právními předpisy. Bez dalšího totiž nelze upřednostnit ochranu majetku nad ochranou jiných hodnot, kterými je život a zdraví jiných osob. Pokud bychom totiž připustili teoretickou možnost každého chránit svůj majetek jakýmkoli způsobem, aniž by byla zohledněna možnost zvážení podmínek nutné obrany či krajní nouze, musel by zákonitě nastat stav absolutní beztrestnosti v případě, že by kdokoli měl pocit, že je ohrožen jeho majetek a k jeho ochraně je oprávněn použít jakékoli prostředky bez ohledu na jejich možnou zákonnou úpravu a způsobené následky. Obviněného totiž v tomto případě nevyvíňuje jeho snaha ochránit majetek, jestliže k takovému cíli použije výslovně zákonem zakázaných prostředků. Pokud by použil zákonných prostředků a poškozený by si způsobil ublížení na zdraví proto, že neoprávněně vnikl na pozemek obviněného, pak by samozřejmě bylo nutno tuto okolnost takto posuzovat i z hlediska případné trestní odpovědnosti...“

V této souvislosti je ale třeba dodat již několikrát publikovaný názor, totiž, že nebyla-li reakce automatického obranného zařízení v mezích nutné obrany, bude ten, kdo zařízení instaloval, odpovídat podle obecných zásad za ublížení na zdraví nebo za usmrcení, a to zpravidla z nedbalosti. Lze si ovšem představit situace, kdy by reakce automatického obranného zařízení byla vždy „zcela zjevně nepřiměřená“, např. v opuštěné stavební buňce, kde není nic cenného. Pak by strážce byl trestně odpovědný za úmyslný trestný čin proti zdraví či dokonce vraždu.

3.4. Rozhodnutí soudu

Rozsudkem Okresního soudu Plzeň–město byl obžalovaný O. D. uznán vinným tím, že bez povolení vyrobil střelnou zbraň a přechovával ji, čímž spáchal trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 trestního zákona. Podle § 24 odst. 1 trestního zákona bylo však od potrestání obžalovaného upuštěno (ke zproštění obžaloby nedošlo proto, že jednání, v němž byl shledán trestný čin nedovoleného ozbrojování, bylo spácháno v jednočinném souběhu se zraněním poškozeného L. G. a zproštěním obžaloby pro toto jednání by byl obžalovaný

zároveň fakticky zprošťován pro část jednání, jímž byl uznán vinným, což nebylo možné).

Soud v rámci své činnosti zohlednil několik skutečností. Z hlediska objektivně zjištěného skutkového stavu konstatoval, že obžalovaný si nejprve na chatě nainstaloval mříže, okenice, poté poplašné zařízení, nicméně že žádné z těchto opatření nevedlo k zabránění dalšímu vykrádání objektu. I v důsledku tohoto následně nainstaloval nástražná zařízení. Nástražná zařízení měla hlaveň umístěnu tak, aby v případě "ostrých střel" pachatele postřelila do spodní části těla. Nebyla namířena proti životně důležitým orgánům proto, aby nedošlo k usmrcení pachatele.

K další sporné otázce, totiž k argumentaci poškozeného L. G., že si myslel, že objekt chaty je opuštěný, soud jednoznačně konstatoval, že: „Objekt chaty byl oplocen, v oplocení se nacházely dvoukřídlá kovová vjezdové vrata uzamčená visacím zámkem a dále jednokřídlá kovová vrátka opatřená zámkem s cylindrickou vložkou. Oplocení bylo tvořeno dřevěnými plaňkami krytými pletivem a nad pletivem byl natažen ostnatý drát.“

Nejpodstatnější část rozhodnutí soudu z pohledu této práce je zaměřena na posouzení trestného činu ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1 trestního zákona. Formální znaky dané skutkové podstaty byly naplněny. Důvod, proč soud obžalovaného neuznal vinným daným trestným činem, byl založen na závěru, že uvedené jednání spočívající ve způsobení ublížení na zdraví L. G. soud nepovažoval za protiprávní. Toto jednání soud posoudil analogicky k ustanovení § 13 trestního zákona s následujícím odůvodněním: „V daném případě to nebyla přímo osoba obžalovaného, která by se bránila útoku jiné osoby, kdy uvedená obrana majetku byla zabezpečena nástražným zařízením vyrobeným obžalovaným. Nešlo tedy přímo o nutnou obranu dle § 13 trestního zákona, ale o případ obdobný, kdy analogie ve prospěch obžalovaného je přípustná a trestní zákon nestanoví taxativní výčet okolností vylučujících protiprávnost. Ačkoliv bylo nástražné zařízení umístěno v objektu a uvedeno do provozu v době, kdy útok ani nehrozil, jeho účinky nastaly až v momentě, kdy útok trval. Zájem na ochraně zdraví jistě převyšuje zájem na ochraně majetku, nicméně nutná obrana je vyloučena jen v případě obrany zcela zjevně nepřiměřené způsobu

útočce. V daném případě obžalovaný umístil nástražné zařízení tak, že postřelilo poškozeneho do nohy, tedy bylo namířeno do míst mimo životně důležité orgány člověka. Soudu se taková obrana jeví jako přiměřená. S odkazem na analogické užití § 13 trestního zákona soud v jednání obžalovaného neshledává trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 odst.1 trestního zákona.“

4. Výsledky práce

Na základě analýzy výše uvedeného případu lze dospět k závěru, že pokud bude někdo bránit svůj majetek technickým prostředkem, který bude přiměřeným způsobem reagovat na napadení objektu pachatelem, nemusí se tato osoba obávat svého postihu. Dle rozhodnutí soudu v daném případě je zřejmé, že instalace takového zařízení i když toto není přímo zakotveno v našem právním řádu, je možná za dodržení určitých podmínek. Rozhodnutí soudu a právní argumentace uvedená v jeho odůvodnění může posílit právní vědomí občanů týkající se institutu nutné obrany.

4.1. Použitý technický prostředek v případě

V uváděném případě byl jako technický prostředek pro aplikaci nutné obrany při ochraně majetku použit samostříl vytvořený z patrony a kovového hrotu. Toto zařízení bylo uloženo za dveřmi chaty a iniciovalo se když někdo stlačil jejich kliku. Na základě odborného zkoumání a dalších důkazů bylo zjištěno, že nástražné zařízení mělo povahu střelné zbraně ve smyslu zákona č. 119/2002 Sb. Z tohoto důvodu jak již bylo uvedeno výše byl O. D. uznán vinným tím, že bez povolení vyrobil střelnou zbraň a přechovával ji, čímž spáchal trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 trestního zákona. Vyrobění takového zařízení bez povolení a následné posouzení této činnosti však není předmětem této práce. Pro možné využití tohoto prostředku v nutné obraně je důležité zejména to, jaký možný následek bylo zařízení schopno způsobit. Činnost již instalovaného zařízení totiž majitel chaty O. D. nemohl při své iniciaci ovlivnit. V tomto konkrétním případě byl po zasažení hrotem L. G. zraněn na stehně. Z výpovědi znalce vyplývá, že L. G. v žádném případě nebyl ohrožen na životě. Zařízení tak bylo způsobilé osobu pokoušející se narušit majetkové zájmy jiné osoby poranit způsobem neohrožujícím jeho život. Dle již

uvedeného rozhodnutí se soudu jeví tato obrana a tedy i použitý technický prostředek jako přiměřený.

4.2. Jednání obránce ve vztahu k platným právním normám

Každý je oprávněn chránit svůj majetek. V případě své nepřítomnosti je však tato ochrana majetku mnohdy obtížná. Jak vyplývá z výpovědi O. D. veškeré přístupné možnosti k zabezpečení objektu jeho chaty byly dle předchozích zkušeností neúčelné. Z tohoto důvodu se rozhodl k extrémnímu způsobu ochrany. Z protokolu o ohledání místa činu lze zjistit, že objekt byl zabezpečen i dalšími způsoby kromě nástražných zařízení (např. kovové tyče, petlice s visacími zámky, ostnatý drát), což odpovídá výpovědi obžalovaného v té části, kdy uváděl, že se objekt snažil zabezpečit různým způsobem, a že veškerá tato zabezpečení měla být následně narušena. Instalace všech těchto zařízení, která však následně byla vždy pachateli překonána, ale pravděpodobně napomohla k osvobozujícímu rozhodnutí soudu. Soud totiž ve svém odůvodnění mimo jiné uvádí : „Soud má za to, že obžalovaný rozhodně není osobou, která by se v běžném životě měla potřebovat ozbrojovat "samostřílnými zařízeními". Obžalovaný se ocitl v situaci, kdy jeho majetek byl opakovaně protiprávně narušován a legální cestou se nedovolal pomoci. Soud v žádném případě tímto nevyjadřuje oprávněnost postupu, při kterém by si osoba v případě, že jí státní orgány nepomohly při ochraně majetku, mohla jakýmkoliv prostředky svépomocně ochranu zajistit sama. Obžalovaný bezesporu zvolil extrémní způsob ochrany majetku a v jeho postupu byl shledán trestný čin nedovoleného ozbrojování, nicméně dle názoru soudu obžalovaný takový postoj zvolil zejména pod vlivem výše popsaných okolností.“

Aby mohla být ve zkoumaném případě aplikována nutná obrana, je k tomu zapotřebí existence reálného útoku. Tento zde skutečně existoval, neboť L. G. vnikl na pozemek chaty s úmyslem něco odcizit. Instalované nástražné zařízení tedy zranilo osobu, jež se dopouštěla protiprávního jednání (útoku) vůči majetku. Instalované zařízení bylo uvedeno v činnost, když L. G. sáhnul na kliku. Zařízení tedy fakticky působilo v době trvajících útoku. Poškozený L. G. si musel být vědom, že zde není oprávněn se pohybovat. Od okamžiku neoprávněného vstupu na pozemek se jednalo o útok proti majetku obžalovaného. Podmínka reálného,

protiprávního, trvajícího útoku vedeného fyzickou osobou na zájem chráněný trestním zákonem (v tomto případě na majetek) zde tedy splněna byla.

4.3. Překročení hranice statutu nutné obrany ve zkoumaném případě

Jak již vyplývá z rozhodnutí soudu, jednání O. D. ve smyslu ustanovení nutné obrany při obraně svého majetku, bylo v mezích zákona a tudíž zde hranice nutné obrany překročeny nebyly. Pokud by se v případě samostřílu jednalo o zbraň povolenou, bylo by jednání O. D. ve všech směrech oprávněné. Pro lepší představu o mezích nutné obrany, níže uměle vytvořím situace, kdy by již pravděpodobně nebylo možno kvalifikovat jednání O. D. jako nutnou obranu.

V případě umístění takového zařízení k zabezpečení majetku, které je konstruováno tak, aby při své iniciaci poranilo osobu útočnicka, na sebe ten kdo zařízení umístil bere určité riziko. Toto riziko spočívá v tom, že může být tímto zařízením poraněna osoba, která není útočником. Dle výpovědi O. D. tento všechny své známé o instalaci takového zařízení informoval a dle jeho názoru by na jeho pozemku nikdo ostatní neměl co dělat. Avšak v situaci, kdy by se na místě pohyboval zasahující policista či hasič a zařízení by je poranilo, byl by pravděpodobně O. D. odpovědný za trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1 trestního zákona. Obdobně by tomu bylo, pokud by se zde pohybovalo dítě.

Další možné riziko při umístění střelného zařízení spočívalo v jeho možnosti způsobit nepřiměřený následek. V tomto případě byl útočnick zasažen do stehna, kdy tímto poraněním nebyl dle výpovědi znalce žádným způsobem ohrožen na životě. V případě vyšší energie střely, nebo případného nešťastného zasažení důležitého orgánu útočnicka by byl O. D. opět pravděpodobně odpovědný za výše uvedený trestný čin. Pro představu uvádím příklad obdobného případu z Jihoafrické republiky, kde byl opakovaně po zavírací době vykraden obchod s potravinami nacházející se v městské čtvrti s vysokým stupněm kriminality. Před obavou z dalších útoků nechala majitelka obchodu odbornou firmou

nainstalovat před vstupní dveře obchodu samostřílné zařízení sestávající se z krátké střílné zbraně malé ráže (5,6 mm), jejíž hlaveň směřovala do výše 70-80cm nad podlahu u vchodu tak, aby způsobila pachateli zranění ve výši nohou. Pachatelem krádeží byl naneštěstí desetiletý chlapec menšího vzrůstu, který při vniknutí do prodejny byl zařízením zasažen do oblasti břicha, a protože jej celou noc nikdo nenalezl, vykrvácel a zemřel. Majitelka obchodu byla odsouzena za trestný čin spáchaný z nedbalosti.

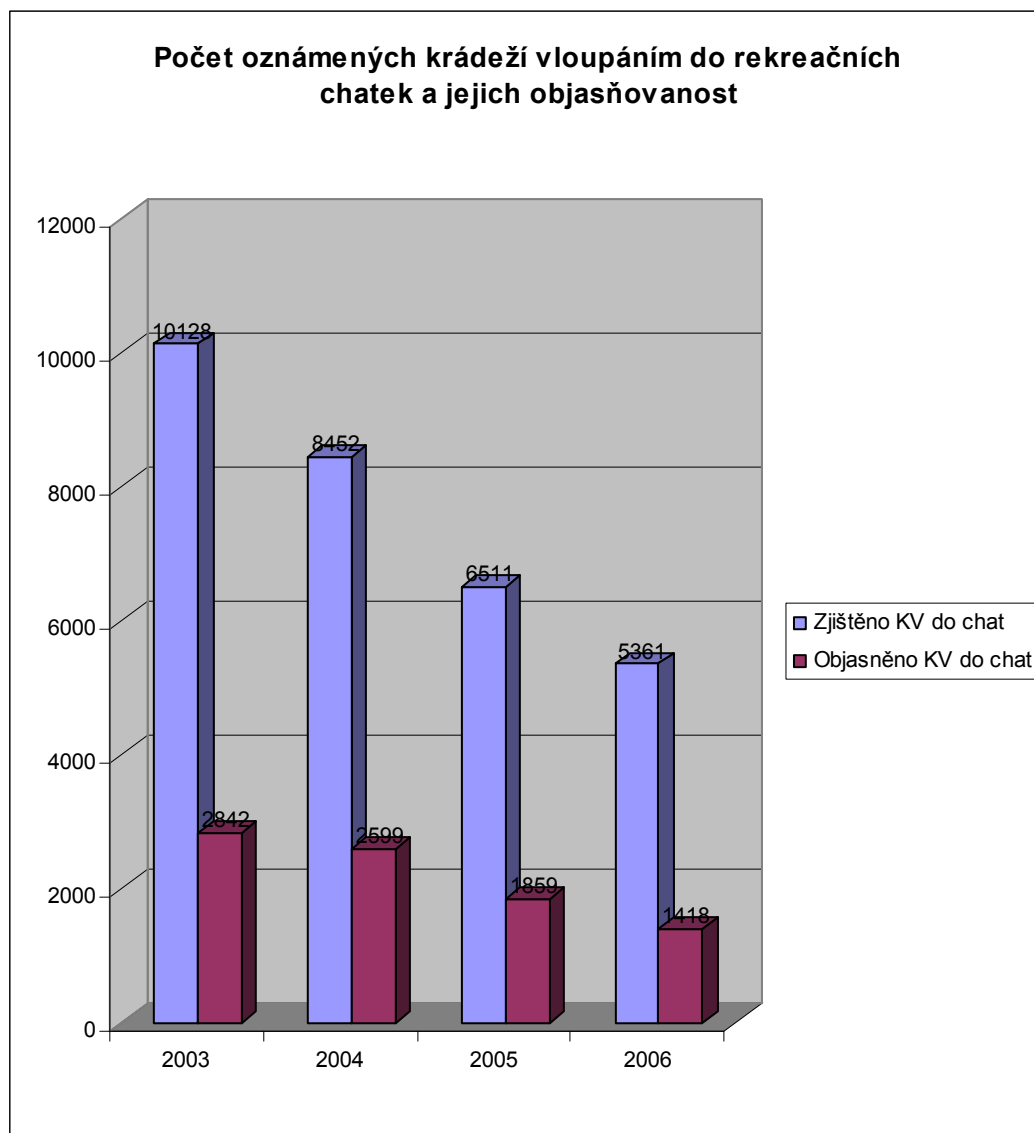
Soud ve svém rozhodnutí označil umístění samostřílu do chaty, které způsobuje pachateli zranění, jako opatření extrémní. Toto jednání však zohlednil jako činnost pod vlivem okolností (opakované vloupání do chaty a to i přes veškeré dostupné zabezpečovací prostředky) a bezvýchodné situace důchodce. Pokud by tedy O. D. instaloval samostříl bez předchozích pokusů o zabezpečení chaty jiným způsobem a tyto opatření by nebyla neúspěšná, soud by k těmto okolnostem nemohl přihlídnout a volba takového prostředku by mohla být označena jako nepřiměřená.

Pro názornost uvádím v tabulce č. 1 statistické údaje vedené policií České republiky o počtu oznámených krádeží vloupáním do obdobných rekreačních objektů jako je objekt chaty O. D. a následnou objasňovanost těchto provedených krádeží.¹⁵ Údaje jsou nashromážděny za období roků 2003-2006, tedy taktéž v období, kdy byl opakovaně napadán objekt O. D. a následně došlo k případu, který je touto prací zkoumán.

Tabulka č. 1 : Objasňovanost KV do chat v letech 2003-2006

	Zjištěno KV do chat	Objasněno KV do chat
2003	10128	2842
2004	8452	2599
2005	6511	1859
2006	5361	1418

¹⁵ Statistické údaje policie ČR, staženo dne 20. 2. 2007 ze stránek <http://www.mvcr.cz/statistiky/kriminalita.html>

Obr. č. 1 : Počet oznámených krádeží vloupáním do rekreačních chatek v letech 2003-2006 a jejich objasňovanost.

Jak vyplývá z uvedené statistiky, v průběhu posledních čtyřech let došlo v oblasti takovýchto provedených krádeží vloupáním k rapidnímu poklesu těchto skutků a to téměř až o polovinu. Ovšem k tomuto je nutno podotknout, že se jedná o případy oznámené policii a nejsou zde tedy zahrnuty případy, ke kterým sice došlo, ale majitelé těchto objektů jejich „napadení“, ať už z jakýchkoliv důvodů (nízké způsobené škody, nedůvěře k možnému zjištění pachatele a času zbytečně stráveném na policii) neoznámili. Dle objasňovanosti takových skutků je zřejmé, že se asi každý čtvrtý majitel chaty, která byla vykradena dočká zjištění pachatele. Ovšem zjištění takového pachatele pro něj ještě neznamena, že mu bude nahrazena škoda, kterou mu na objektu pachatel způsobil. Ve většině případů těchto pachatelů se totiž jedná o osoby bez pracovního poměru a osoby nemovité. Po několika takových zkušenostech, kdy byla chata opakovaně poškozena nebo z ní bylo něco odcizeno a bezmoci dovolat se spravedlnosti si jistě každý dokáže představit, že člověk sáhne k opatřením, která mohou být pro nezasvěceného opravdu extrémní.

5. Závěr

Ve své práci jsem se pokusil o rozpracování otázek týkajících se nutné obrany podle § 13 trestního zákona. Podle některých zahraničních úprav nutné obrany je tato přípustná pouze při obraně „potřebné“ pro odvrácení přítomného protiprávního útoku. V tomto smyslu je naše úprava zřejmě širší a tím i výhodnější pro obránce, neboť srovnává obranu, která je potřebná k bezpečnému a konečnému odvrácení útoku.

Nutná obrana, jakožto institut trestního práva je nepochybně institutem, který si zaslouží velkou pozornost. Jedná se o „otázku“, která se může kdykoliv stát aktuální pro každého občana a ten by na ni měl znát „odpověď“. Odpověď, která mu může zachránit to nejdražší, co má - život!

V reálném životě nelze na institut nutné obrany zapomenout! Je jej třeba zdokonalovat a vytvářet vhodné společenské klima, ve kterém riziko plynoucí z jednání v nutné obraně nese útočník, a nikoliv obránce.

Při analýze případu uváděného v této práci lze dovodit, že sporné otázky nutné obrany v judikatuře jsou a byly v menší míře zapříčiněny zákonnými zněnímí daného ustanovení této okolnosti vylučující protiprávnost v jednotlivých historických úpravách. Ve větší míře se ale tato spornost projevila v objasňování a hodnocení okolností významných z hlediska nutné obrany a při posuzování podmínek nutné obrany ze stran orgánů činných v trestním řízení.

Pokud jde o instalaci takového zařízení, které je uváděno ve zkoumaném případě, dospěl jsem k závěru, že obecně nelze jeho instalaci zakázat. Občan má právo ke své ochraně a k ochraně svého majetku použít prostředky, které má momentálně při ruce. Jedním z nich může být i takovéto zařízení. Jednáním O. D. tedy meze nutné obrany překročeny nebyly. Pokud však taková zařízení budou působit mimo rámec nutné obrany, musí instalující nést právní odpovědnost (tedy i trestněprávní odpovědnost) za následky, které jimi vzniknou. Myslím si ovšem, že by bylo vhodnější, kdyby otázky kolem takovýchto zařízení byly řešeny přímo ustanovením trestního zákona.

Seznam použité literatury

Kallab, J. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. Praha: Melantrich, 1935

Kuchta, J.: Nutná obrana, Masarykova univerzita v Brně, Brno 1999

Lata, J.: Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích, Trestní právo 1999

Novotný, F. a kol.: Trestní kodexy, Eurounion, Praha 2002

Novotný, O. a kol. Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní. Praha: Codex, 1997

Pavelka J., Obhajoba Milóna - staženo dne 20. 2. 2007 ze stránek <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1985>.

Spisový materiál vedený na PČR MŘ SKPV Plzeň pod ČTS:2368/OOK-2004

Spisový materiál vedený na Okresním státním zastupitelství Plzeň-město pod sp. zn.: 1 Zt 809/2004-22

Spisový materiál vedený u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 37 T 33/2005

Spisový materiál vedený na PČR MŘ SKPV Plzeň pod ČTS:25092368/OOK-2004

Spisový materiál vedený u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn.: 2 T 35/2005

Statistické údaje policie ČR, staženo dne 20. 2. 2007 ze stránek <http://www.mvcr.cz/statistiky/kriminalita.html>

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústavní zákon ČR

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 200/1990 Sb. O přestupcích

Zákon č. 290/1993 Sb. Zákon , kterým se mění a doplňuje trestní zákon

Resumé

Téma práce :	Právní aspekty při volbě technických prostředků sebeobran.
Cíle práce :	Cílem této bakalářské práce je vysvětlit jednotlivé pojmy z definice nutné obrany. Dále pak analyzovat použití technického prostředku v nutné obraně a to ve skutečném případě nastražení samostřílu v rekreačním objektu, který při své iniciaci poranil zloděje.
Metody práce :	Pro zpracování této bakalářské práce byla zvolena metoda sběru dat z primárního zdroje se zaměřením na případovou studii.
Výsledky práce :	Pokud jde o instalaci takového zařízení, které je uváděno ve zkoumaném případě, dospěl jsem k závěru, že obecně nelze jeho instalaci zakázat. Jednáním O. D. tedy meze nutné obrany překročeny nebyly.
Přínos :	Vysvětlení právní definice nutné obrany veřejnosti a vytvoření představy o tom, kdy ještě osoba jedná v mezích nutné obrany a kdy již z těchto mezí vybočila by přispělo k zvýšení právního vědomí občanů o svých právech. Ve zkoumaném případě např. o právu chránit svůj majetek.

Subject of the thesis:	Legal aspects when choosing technical means of self-defence
Aim of the thesis:	The aim of this thesis is to explain individual notions from the definition of necessary defence. Furthermore, to analyse using a technical mean in necessary defence as in a real case of laying a spring gun within a recreational facility which injured a thief when it reacted.
Method of the thesis:	Method of collecting data from a primary source was selected for writing this thesis.
Results of the thesis:	As far as the installation of such device, mentioned in the investigated case, I have come to the conclusion that it is generally impossible to ban such installation. O.D. had, therefore, not left the limits of necessary defence.
Contribution:	To explain a legal definition of necessary defence of the public and to get an idea, when a person acts within limits of necessary defence and when he/she already leaves the line, would contribute to an increase of a public awareness of their legal rights. In the investigated cause, e.g. a right to protect own property.